

МОЧУЛЬСЬКИЙ Михайло Михайлович (18. 11. 1875, м. Миколаїв, нині Львів. обл. — 14. 02. 1940, м. Станіслав, нині Івано-Франківськ) — критик, літературознавець, письменник, перекладач. Дійсний член НТШ (1904–13 — чл. управи товариства). Закін. юрид. факультет Львів. університету (1898). Здобув докторат із цивіл. права (1904; опубл. праця — «Спадковість згідно Міжнародного приватного права», Л., 1938). Працював у судах Миколаєва, Сянока (Польща) та Львова, дир. Укр.-Руської видавн. спілки у Львові (1910–14), ред. часописів «Літературно-науковий вістник» і «Україна» (1917–19), нотарем у Гримайлові (нині Гусятин. р-ну Терноп. обл., 1921–31) та Станіславі (1931–39). У 1912 побував у Києві та Харкові, де зустрівся з композитором М. Лисенком, літературознавцем М. Сумцовим (у «Записках НТШ», Л., 1906, т. 71 опублікував рец. на його кн. «Из украинской старины», Х., 1905), поетесою Х. Алчевською. Наприкінці 1914 після захоплення Львова рос. військами під час 1-ї світової війни як свідомий українець був заарешт. рос. жандармерією і засланий у м. Буїнськ Симбір. губ. (нині Татарстан, РФ). Після Лютн. революції 1917 повернувся на батьківщину. Листувався з М. Грушевським, який мав визначал. вплив на творчість М. Осн. літературозн. праці, що не втратили своєї актуальності донині, присвячені дослідж. творчості т. зв. укр. школи в польс. романтич. поезії 1-ї пол. 19 ст. (зокрема А. Мальчевського, С. Гоцинського, Б. Залеського і Ю. Словацького), М. Цертелєва та І. Манжури. Автор біогр.-літ. нарисів у квіт. ж. «Україна» — «Князь Микола Андрійович Цертелєв» (1917, кн. 3–4) та «Іван Манжура — український етнограф» (1926, кн. 8), розвідки «Погруддя з бронзи: Микола Цертелєв і Іван Манжура» (Л., 1938), в яких окрім огляду їхньої літературозн.

спадщини, подав також фольклористичну. Як літ. критик, звертався до окремих аспектів творчості Т. Шевченка, І. Франка (також опублікував ґрунтовні спогади про останні десятиріччя його життя — «Іван Франко. Спогади і причинки (1898–1916)», Л., 1938), М. Коцюбинського, О. Кобилянської, Х. Алчевської, С. Чарнецького, О. Луцького, Марійки Підгірянки, Марії Проскурівни та ін. Він підготував до друку збірники О. Козловського і В. Самійленка. Переклав польс. мовою зб. «Кленові листки» В. Стефаника (Л., 1904), українською — окремі твори Ю. Зеєра та Ф. Ніцше. Писав новели (зб. «Опалева мряка», Л., 1936), оповідання («Кава» // «ЛНВ», 1906, т. 34, кн. 11), поезії («Вічні паломники» // там само, 1908, т. 41, кн. 1). У рад. період творчість М. замовчувалася.

Основні праці

Привілеї м. Миколаєва над Дністром // Зап. НТШ. Л., 1901. Т. 43; Literaturze ukraińsko-rusińskiej // Krytyka. 1902. Т. 1; 1903. Т. 2; Олександр Козловський: Біогр.-літ. нарис // Зб. наук. пр., присвяч. проф. М. Грушевському. Л., 1906; Над могилою Генріка Ібсена: З літератури і життя // ЛНВ. 1906. Т. 36, кн. 6; Ukrainische Literatur 1898–1905 // Ukrainische Rundschau [Wien]. 1906. № 6; З кореспонденції Миколи Устияновича // Зап. НТШ. Л., 1907. Т. 75; На спомин Івана Манжури (під роковини його смерті): Ненадруковані поезії Манжури // ЛНВ. 1907. Т. 38, кн. 4; Поезії Стефана Чарнецького п. з. «В годині сумерку» // Там само. 1908. Т. 41, кн. 2; Підгірянка М. Відгуки душі // Там само. Кн. 12; Із сучасного письменства: Оден з ділетантів // Там само. Т. 44, кн. 11; Кобилянська О. «Через кладку»: Повість // Там само. 1913. Т. 63, кн. 9; Христя Алчевська: Літ.-крит. нарис // Там само. 1914. Т. 65, кн. 4; Про «Лиса Микиту» І. Франка // Промінь. 1916. № 2–4; До біографії М. Коцюбинського // Укр. життя. 1916. Кн. 10–11; Щепкін і Т. Шевченко // Україна. 1917. Т. 67, кн. 2; Дебют Марії Проскурівни // Там само. Т. 68, кн. 4; Український національний театр // Там само. Кн. 5–6; Популярність Івана Франка на селі // Вперед. 1919. № 126–127; До генези й пояснення «Інтродукції» до «Гайдамаків» // Зап. НТШ. Л., 1922. Т. 133; Літературні паралелі: «Сон» Т. Шевченка і «Призраки» І. Тургенєва // Україна. 1924. Кн. 3; В століття «Марії» А. Мальчевського // Там само. 1925. Кн. 3; «Русалки» Богдана Залеського // Ювіл. зб. на пошану академік М. Грушевського. К., 1928; В 69 роковини Т. Шевченка: Культ дерева й сокири в Шевченківській поемі // Україна. 1930. № 3–4; Гоцинський, Словацький і Шевченко як співці Коліївщини. Л., 1936; Талант, свідомий своєї мети // О. Кобилянська у критиці і спогадах. К., 1963; З останніх десятиліть

життя Івана Франка (1896–1916) // Спогади про І. Франка. Л., 1997; Іван Франко. Студії та спогади: [Франкознавчі студії. Вип. 3]. Л., 2005.

Рекомендована література

1. Погребенник Ф. Михайло Мочульський // Історія укр. літ. критики (додаток). К., 1988;
2. Ощипок Н. Л. Родом з містечка над Дністром: Життя і

творчість М.Мочульського // Дзвін. 2003. № 7;

3. Її ж. Повернення із забуття: Михайло Мочульський у літературному процесі кінця XIX – початку XX ст. Л., 2014;
4. Її ж. Михайло Грушевський і Михайло Мочульський: штрихи до родинних стосунків та творчої співпраці // Зап. НТШ. Л., 2017. Т. 270.

Н. Л. Ощипок

Бібліографічний опис:

Мочульський Михайло Михайлович / Н. Л. Ощипок // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2019. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-68822>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).